

ADRODDIAD GWE AR Y BROSES GENEDLAETHOL AR GYFER CATEGOREIDDIO (MIS RHAGFYR 2019)

Hyfforddiant ar gyfer Categorioreiddio Cenedlaethol

- Darparodd yr Uwch Arweinwyr Cynradd ac Uwchradd hyfforddiant i ddiweddarau'r Ymgynghorwyr Cefnogi Gwelliant (YCG) yn ystod tymor yr Hydref 2019, gan ddefnyddio'r ddogfen ganllaw.
- Mynychodd bob YCG newydd hyfforddiant gyda'r Uwch Arweinydd Cynradd neu Uwchradd a, lle bo'n briodol, cawsant sesiwn 1:1 gydag Arweinwyr Craidd.
- Cafodd Penaethiaid eu briffio'n briodol ar Gategorioreiddio Cenedlaethol mewn Fforymau Strategol i Benaethiaid.
- Rhannwyd yr holl ddogfennau perthnasol ar Gategorioreiddio Cenedlaethol â Chyfarwyddwyr Awdurdodau Lleol, Penaethiaid ac YCG drwy'r bwletin wythnosol a gwefan GWE.

Categorioreiddio Cenedlaethol - Ymweliadau ag Ysgolion

- Mae'r broses gategorioreiddio yn un barhaus drwy gydol tymor y Gwanwyn, yr Haf a'r Hydref ac fe'i chofnodir ar G6. Cwblhawyd drafft cyntaf y gategorioreiddio erbyn diwedd tymor yr Haf.
- Rhannwyd arweiniad clir a thempledi enghreifftiol â phob YCG. Roedd hyn yn sicrhau gwell cysondeb ar draws yr holl ranbarth.
- Cwblhawyd bron pob ymweliad gategorioreiddio erbyn 21 Tachwedd 2019, sef y terfyn amser y cytunwyd arno.
- Cwblhawyd gategorioreiddio yn fanwl gywir a grymus. Gofalodd yr Arweinwyr Craidd fod ansawdd y broses gategorioreiddio wedi'i sicrhau gan yr Uwch Arweinwyr a bu'r Cyfarwyddwr Cynorthwyol hefyd yn sicrhau ansawdd y broses, fel mater o drefn.
- Cwblhawyd ymweliadau ar y cyd gan yr Arweinwyr Craidd mewn sampl o ysgolion ym mhob ALI, yn unol â'r arweiniad.
- Cyfarfu'r Uwch Arweinwyr a'r Cyfarwyddwr Cynorthwyol am ddiwrnod cyfan i sicrhau ansawdd y gategorioreiddio ymhellach ar gyfer sampl o adroddiadau.
- Defnyddiodd pob YCG sylfaen dystiolaeth briodol i ddod i farn fanwl gywir a gwybodus ar gategorioreiddio.

Ansawdd Adroddiadau Categorioreiddio Cenedlaethol a Phrosesau Sicrhau Ansawdd

- Fe sicrhiodd Arweinwyr Craidd ansawdd o leiaf tri adroddiad gategorioreiddio gan bob YCG, a chraffu ar yr wybodaeth am ysgolion ar G6. Gwahoddir YCG i egluro taith welliant eu hysgolion cyswllt mewn cyfarfodydd sicrhau ansawdd efo uwch staff, a chânt eu dwyn i gyfrif am yr her a'r gefnogaeth a ddarperir. Mae'r broses sicrhau ansawdd hon yn sicrhau y caiff ysgolion eu gategorioreiddio yn fanwl gywir. Adroddir yn ôl yn gyson i'r YCG i sicrhau gategorioreiddio cadarn.
- Edrychodd yr Uwch Arweinwyr a'r Cyfarwyddwr Cynorthwyol ar hapsampl o adroddiadau gategorioreiddio i sicrhau mwy o gysondeb.

- Ble cynhaliwyd ymweliadau ar y cyd rhwng yr arweinwyr craidd a'r YCG, craffwyd ar ystod eang o dystiolaeth, gan gynnwys yr wybodaeth ar G6, i sicrhau a daethpwyd i farn fanwl gywir. Mae sylwebaethau da sy'n adlewyrchu prosesau a gweithdrefnau trylwyr, yn unol ag Arweiniad Cenedlaethol.
- Ble roedd peth anghytuno ar y dechrau rhwng Penaethiaid ac YCG ynghylch categorïau cymorth, bu ymweliadau ar y cyd gyda'r Arweinwyr Craidd a'r YCG yn llwyddiannus o ran dod i gytundeb ar gategoreiddio, a hynny cyn y bwrdd cymedroli rhanbarthol. Siaradodd yr Uwch Arweinwyr â Phenaethiaid hefyd mewn rhai achosion (ychydig iawn).
- Trafodir gategoreiddio gydol y flwyddyn â chynrychiolwyr AauLI yn y Byrddau Ansawdd Sirol a gynhelir bob pythefnos.

Cymedroli Rhanbarthol

- Enwebodd y Rheolwr Gyfarwyddwr y Cyfarwyddwr Cynorthwyol i fod yn Gymedrolwr Arweiniol Rhanbarthol (CARh).
- Roedd y Bwrdd Cymedroli Rhanbarthol yn cynnwys y CARh a'r Arweinwyr Cynradd ac Uwchradd, a oedd yn goruchwylio'r gwaith gyda phob awdurdod lleol, cynrychiolydd o'r rhanbarth a enwebwyd gan y Cyfarwyddwr Arweiniol a Phennaeth a oedd yn cynrychioli ysgolion cynradd, arbennig ac uwchradd (cyfrwng Cymraeg/Saesneg a Ffydd). Roedd gan bob aelod o'r bwrdd y sgiliau a'r wybodaeth briodol ac wedi paratoi'n addas.
- Ymunodd Cymedrolwr Arweiniol Rhanbarthol ERW â'r Bwrdd Cymedroli.
- Detholwyd 32 o ysgolion (sampl >5%) ar draws y chwe awdurdod lleol ar gyfer Cymedroli Rhanbarthol - cynyddwyd nifer yr ysgolion uwchradd yn y sampl y llynedd fel y cytunwyd yn y Bwrdd Ansawdd a Safoni Cenedlaethol. Detholwyd sampl tebyg eleni oedd yn cynnwys 16 ysgol gynradd, 15 uwchradd ac 1 arbennig. Roedd y rhain yn cynnwys ysgolion sy'n cynrychioli bob un o'r pedair farn am y gallu i wella, pob un o'r categorïau cymorth, ac ysgolion ble rhoddwyd ystyriaeth i fwy nag un categori cymorth.
- Ni chyflwynwyd yr un ffurflen apelio F1.
- Cafwyd trafodaeth gadarn yn ystod cymedroli. Fodd bynnag, ni newidiwyd yr un gategoreiddio ar Gam 2 na Cham 3. Nodwyd yr holl sylwadau perthnasol ar y broses gategoreiddio ac ansawdd yr adroddiadau ar y ffurflen F4 i bob ysgol.
- Cwblhawyd ffurflen F5, yn ôl yr arweiniad.
- Roedd ansawdd yr adroddiadau gategoreiddio yn y sampl yn gyffredinol dda - cofnodwyd rhai mân bwyntiau ar gyfer gwelliant, i'w rhannu ag YCG unigol. Nodwyd pwyntiau eraill i'w gwella wrth graffu ar adroddiadau yn fewnol hefyd.

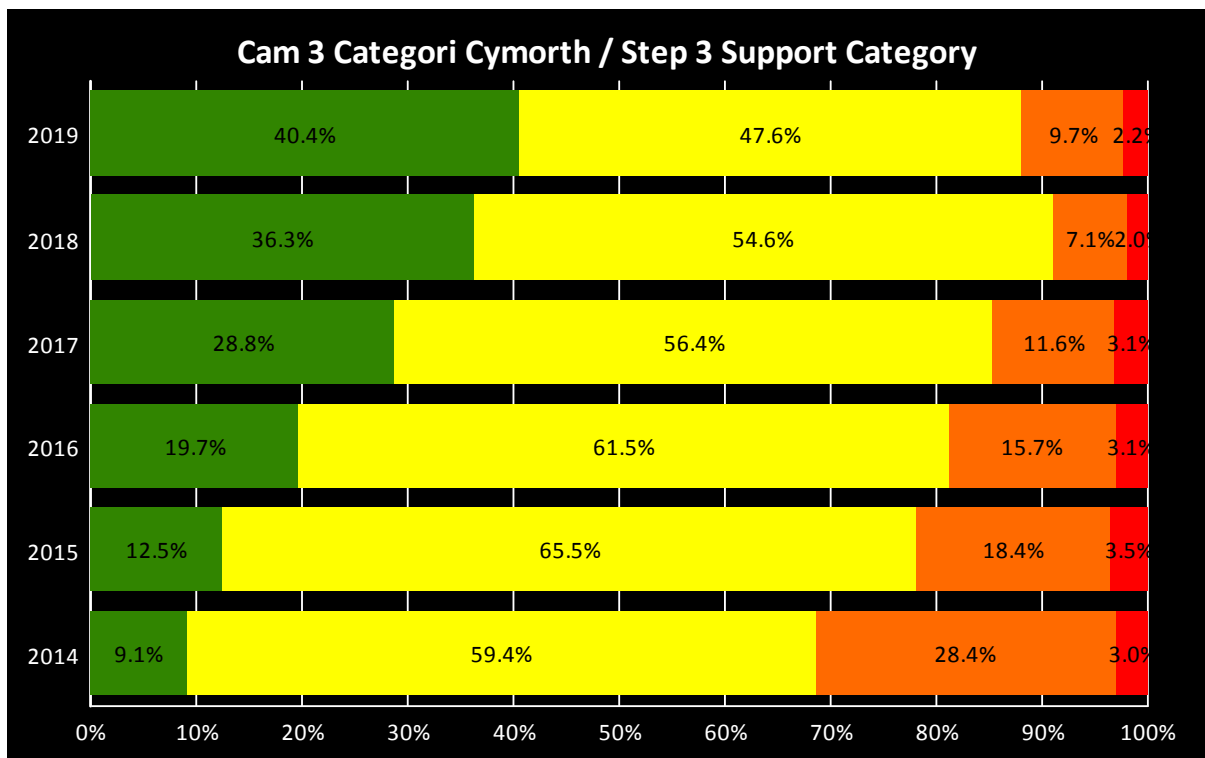
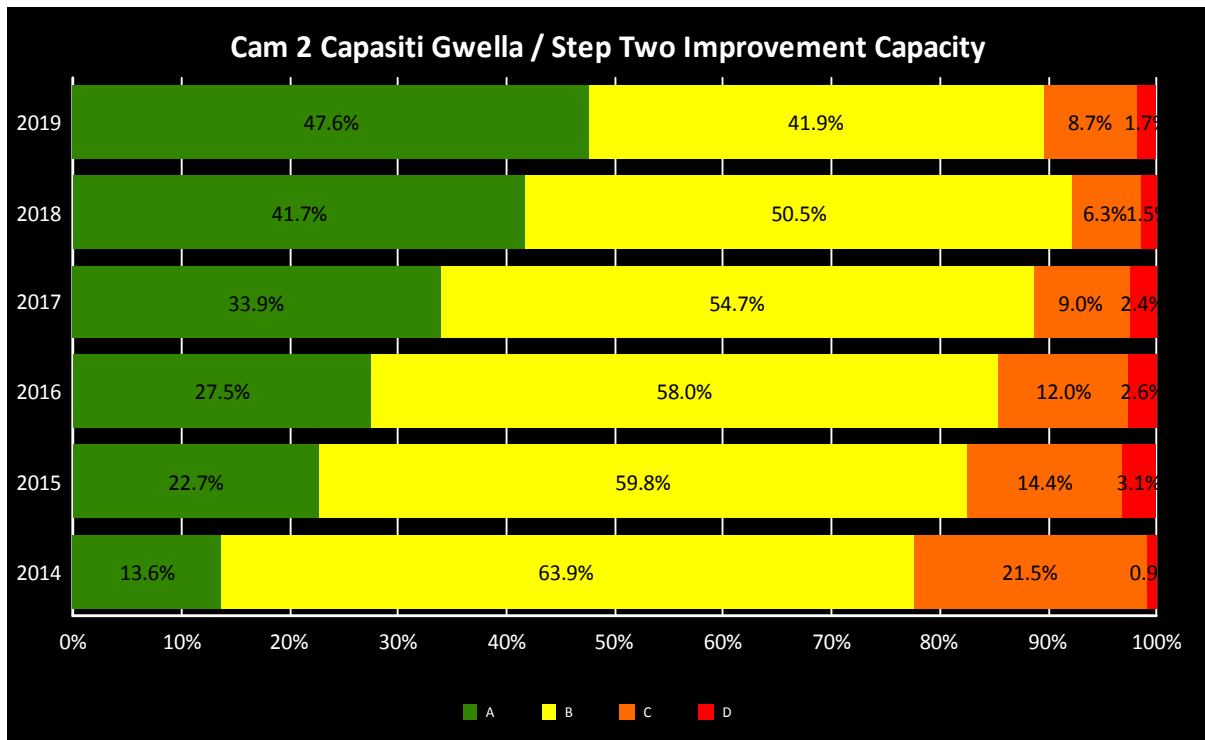
Trosolwg o Gategoreiddio ALI a Rhanbarthol (ac eithrio UauCD)

Dadansoddir y gategoreiddio yn llawn, gan gynnwys tueddiadau 3-blynedd i bob ALI. Gweler crynodeb rhanbarthol isod.

Pob ysgol

Ar draws pob sector, roedd canran yr ysgolion wedi'u gategoreiddio yn Radd A a B yng Ngham 2 wedi lleihau ychydig o 92.2% yn 2018 i 89.6% (361 ysgol) yn 2019 oherwydd bod nifer yr ysgolion y dyfarnwyd gradd C iddynt wedi codi o 9 i 35 (8.7%), a bod nifer yr ysgolion y dyfarnwyd gradd D iddynt wedi codi o 1 i 7 (1.7%). Mae'r ganran sydd wedi'i chategoreiddio fel Gradd A yn dal i godi efo 47.6% (192 ysgol) yn cael gradd A.

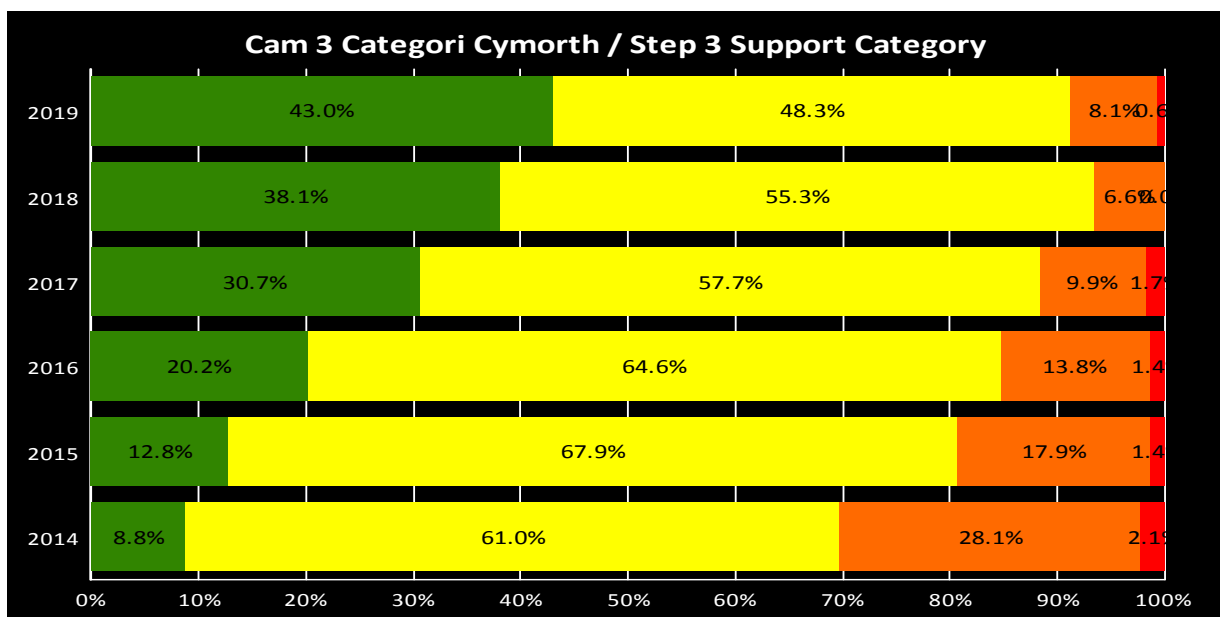
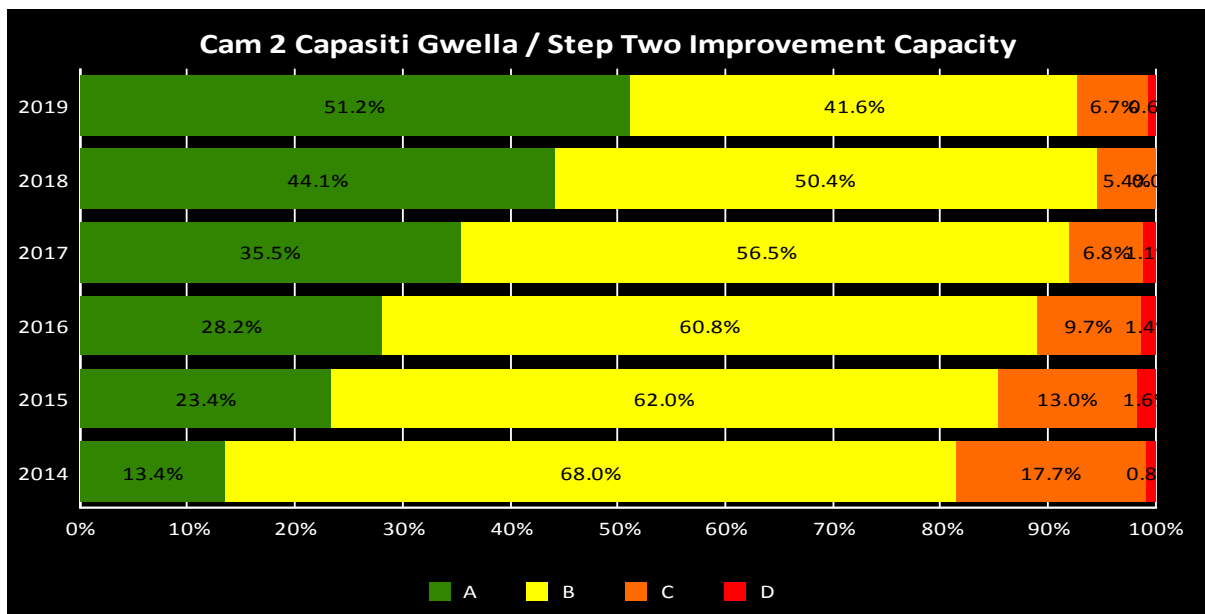
Mae canran yr ysgolion sydd wedi'u categoreiddio yn Wyrdd neu'n Felyn yng Ngham 3 wedi lleihau o 91.0% yn 2018 i 88.1% (335 ysgol) yn 2019 gyda chanran yr ysgolion Melyngoch neu Goch yn codi 2.9% oherwydd 10 ysgol ychwanegol yn cael eu dyfarnu yn Felyngoch, ac 1 ychwanegol yn cael ei dosbarthu yn Goch. Mae'r ganran sydd wedi'i chategoreiddio yn Goch wedi codi o 0.2% i 2.2% (9 ysgol), a'r ganran yn Wyrdd wedi codi eto i 40.4% (163 ysgol).

Cynradd

Roedd canran yr ysgolion wedi'u categorio yn Radd A a B yng Ngham 2 wedi lleihau o 94.6% yn 2018 i 92.7% (319 ysgol), a roedd nifer yr ysgolion y dyfarnwyd gradd C iddynt wedi codi 4 i 23, a nifer yr ysgolion y dyfarnwyd gradd D iddynt wedi codi 0 i 2. Mae'r ganran sydd wedi'i chategorio fel Gradd A wedi codi'n sylweddol, o 35.5% yn 2017, 44.1% yn 2018 i 51.2% (176 ysgol) yn 2019.

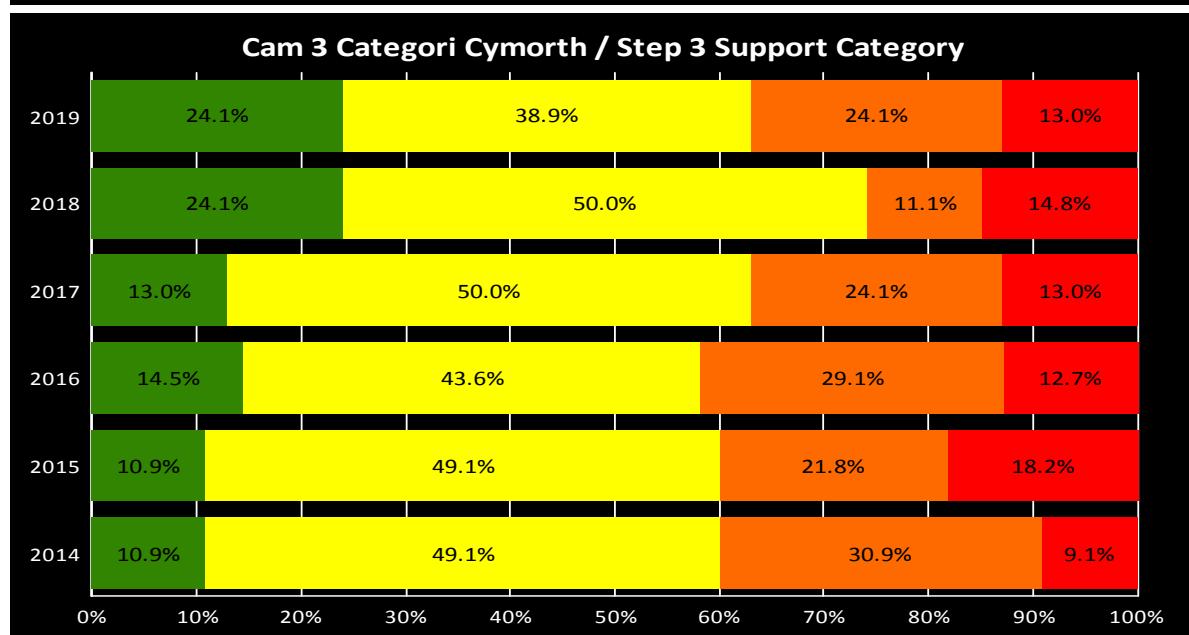
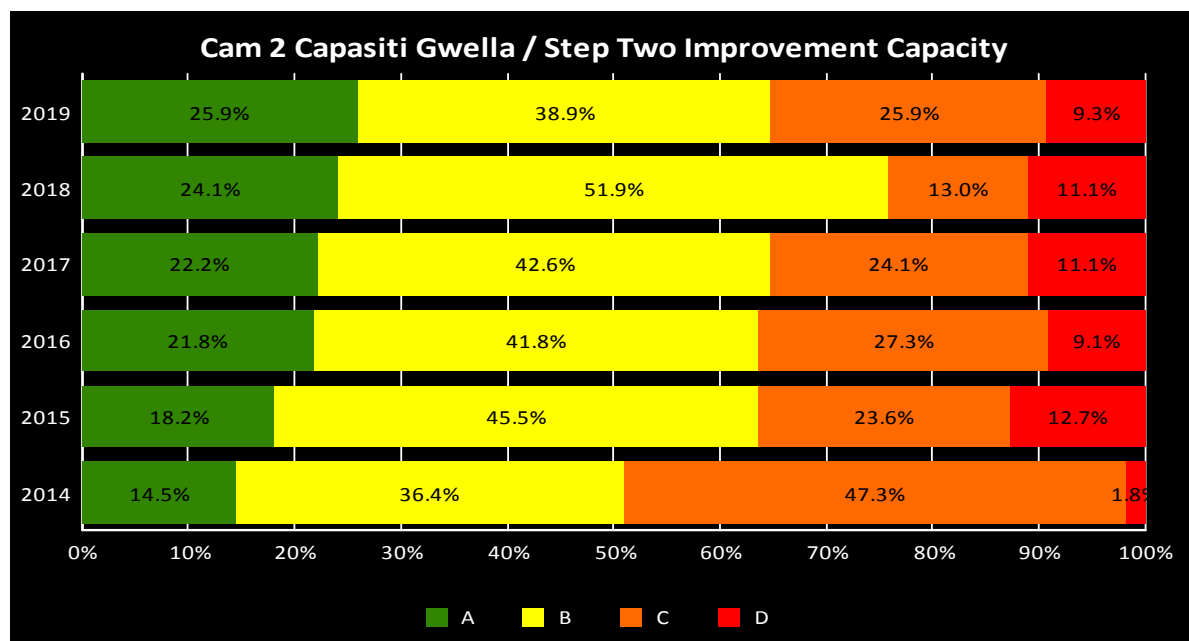
Mae canran yr ysgolion sydd wedi'u categorio yn Goch neu'n Felyngoch yng Ngham 3 wedi codi o 6.6% yn 2018 i 8.7% (30 ysgol) efo 7 ysgol ychwanegol wedi'u categorio yn Felyngoch neu'n Goch. Mae'r ganran sydd wedi'i chategorio yn goch wedi codi o 0% yn 2018 i 0.6% yn 2019 oherwydd bod 2 ysgol wedi'u categorio yn Goch. Mae'r ganran sydd wedi'i chategorio yn wyrdd wedi codi'n sylweddol, o 30.7% yn 2017, 38.1% yn 2018 i 43.0% (148 ysgol) yn 2019.

Uwchradd

Gostyngodd canran yr ysgolion sydd wedi'u categorio yn Radd A neu B yng Ngham 2 o 75.9% (41 ysgol) yn 2018 i 64.8% (35 ysgol) yn 2019. Gostyngodd y ganran sydd wedi'i chategorio yn D o 11.1% (6 ysgol) i 9.3% (5 ysgol). Mae'r ganran sydd wedi'i chategorio fel Gradd A yn dal i godi o 22.2% yn 2017 i 25.9% (14 ysgol) yn 2019.

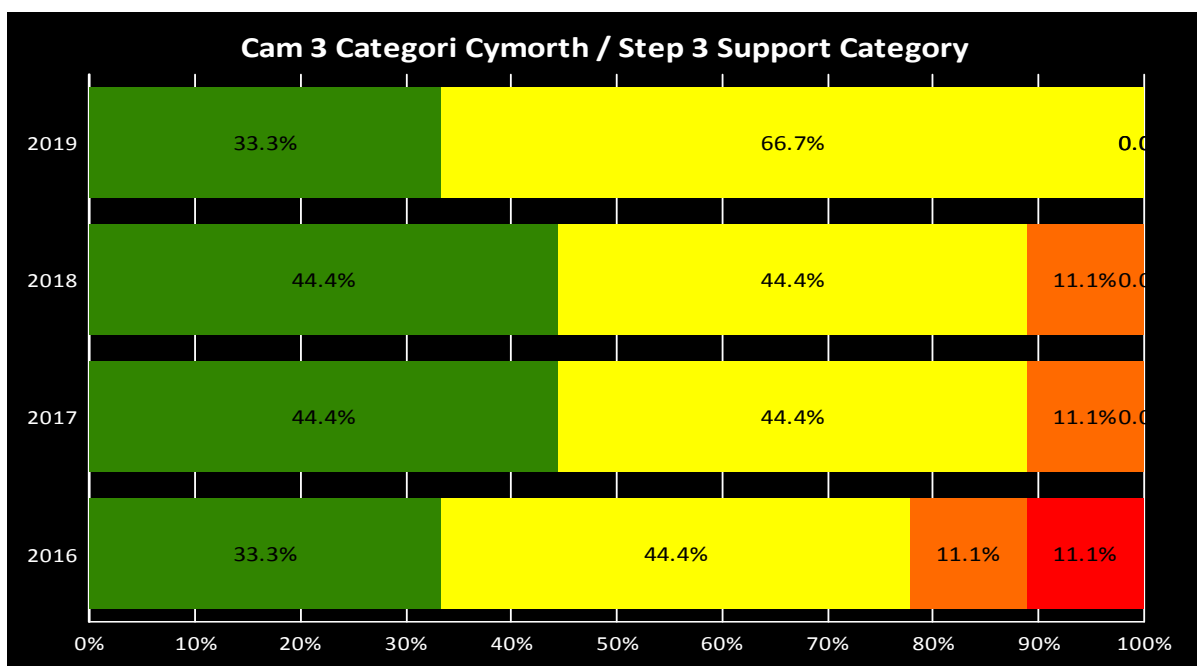
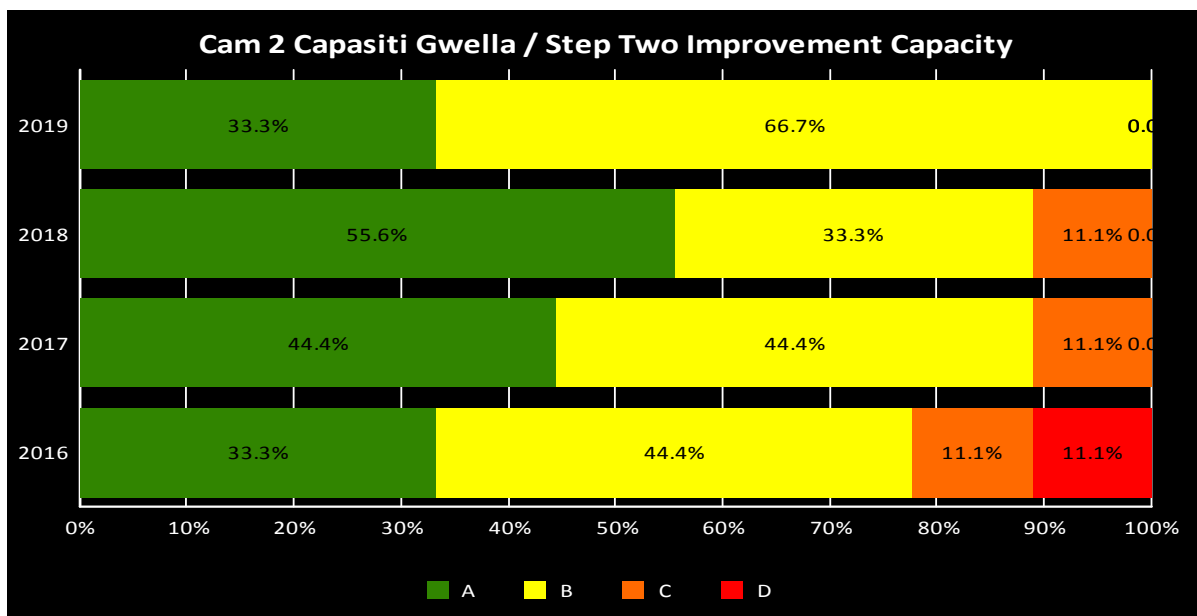
Mae canran yr ysgolion sydd wedi'u categorio yn goch neu'n felyngoch yng Ngham 3 wedi codi o 25.9% (14 ysgol) yn 2018 i 37.0% (20 ysgol) yn 2019. Mae'r ganran sydd wedi'i chategorio yn goch wedi gostwng o 14.8% (8 ysgol) yn 2018 i 13.0% (7 ysgol) yn 2019. Mae'r ganran sydd wedi'i chategorio yn Wyrdd wedi aros yn gyson ar 24.1% (13 ysgol), a'r ganran wedi'i chategorio yn Felyn wedi codi o 50% yn 2018 i 38.9%. O ganlyniad, mae'r ganran sydd wedi'i chategorio yn Felyngoch wedi codi o 11.1% yn 2018 i 24.1%, a nifer yr ysgolion Melyngoch wedi codi o 7 i 13.

Arbennig

Mae canran yr ysgolion sydd wedi'u categorio fel Gradd C a D yng Ngham 2 wedi gostwng i 0. Ni chafodd yr un ysgol arbennig ei chategorio fel Gradd D ers 2016. Mae'r ganran a gategorioedd fel Gradd A wedi lleihau o 55.6% (5 ysgol) yn 2018 i 33.3% (3 ysgol) yn 2019. Mae 6 o'r 9 ysgol wedi'u categorio yn Radd B, fyny o 3 yn 2018.

Mae canran yr ysgolion sydd wedi'u categorio yn goch neu'n felyngoch yng Ngham 3 wedi gostwng i 0.0%, ac ni chafodd yr un ysgol arbennig ei rhoi mewn categori coch ers 2016. Mae'r ganran sydd wedi'i chategorio yn wyrdd wedi lleihau o 44.4% (4 ysgol) i 33.3% (3 ysgol). Mae 6 o'r 9 ysgol wedi'u categorio yn Felyn, fyny o 4 yn 2018.

Data trawsweledol Cam 2 a Cham 3

Yn y rhan fwyaf o achosion, mae cydberthynas uniongyrchol rhwng Cam 2 a Cham 3 (90.8%). Mewn ychydig o achosion (9.2%), mae sail resymegol glir ar gyfer capasiti 'uwch' ar Gam 2, a sicrhau bod cymorth priodol yn cael ei ddarparu hefyd (e.e., Melyn A, Melyngoch B). Nid oes yr un ysgol efo categori cam 3 sy'n uwch na cham 2.

Ysgolion mewn Categori Statudol Estyn ar hyn o bryd

Mae bob ysgol sy'n mynd i gategori statudol Estyn yn cael ei chategoreiddio fel D Coch, a'i hadolygu yn dilyn cynnydd, fel y nodir yn yr arweiniad.

*'O dan amgylchiadau arferol, ni ddylai gallu ysgol y mae angen gwelliant sylweddol **neu fesurau arbennig arni** fel arfer fod yn uwch na D, a dylid pennu categori cymorth coch iddi i ddechrau. Wrth i'r ysgol fynd i'r afael ag argymhellion ei harolygiad, dylid pwysu a mesur tystiolaeth am ei chynnydd yn ofalus a chymhwyso barn broffesiynol wrth adolygu categori cymorth yr ysgol.'*

Ar hyn o bryd, mae 7 ysgol uwchradd mewn categori statudol Estyn (5 ysgol D Coch, 1 Coch C, ac 1 ysgol Melyngoch C).

Yn ddiweddar iawn, rhoddwyd dwy ysgol gynradd mewn mesurau arbennig ac maent mewn categori Coch D. Mae un ysgol, fu mewn categori statudol am ddwy flynedd, yn llwyddo i roi sylw i'w hargymhellion ac mewn categori Melyngoch C.

Mae sail resymegol glir i adolygu a newid y categori cymorth ar sail cynnydd yn erbyn argymhellion a pherfformiad diwedd cyfnod allweddol (ystyrir hefyd ers pa bryd y bu'r ysgol mewn categori).

Y broses gategoreiddio yn GwE

Cryfderau

- Ar y cyfan, mae cydberthynas dda rhwng y broses gategoreiddio a chanfyddiadau Estyn, yn enwedig felly yn y sector cynradd.
- Defnyddio gwybodaeth reoli G6 yn effeithiol i lywio gategoreiddio.
- Mae YCG yn adnabod eu hysgolion yn dda, mae proses gyson ar waith ac mae ysgolion wedi'u gategoreiddio yn gadarn.

Agweddau i'w datblygu

- Datblygu ymhellach weithio trawsranbarthol er mwyn symud ymlaen a sicrhau cysondeb cenedlaethol yn y broses.
- Parhau i gynnwys YCG mewn asesu cymheiriaid yn y broses sicrhau ansawdd.
- Parhau i weithio'n agos gyda'r Grŵp Ansawdd a Safonau er sicrhau yr hysbysir yr holl randdeiliaid am unrhyw newidiadau mewn Categoreiddio Cenedlaethol.